

MALIGAMUT NAUNAIQTINIQ

Nunavut Kavamangat uuktuliqtut piyaamingni havagviini uumilruhuiyaivalirlutik.

Nunavut Kavamangat aturumaliqhutiglu hivulliurutit Ukpriyauyunit Inuqatigiittiarniq, imaa piqpaguhungnirmut nuatqatimingnik, inuqatigittiarahuaqhugit tamaita inuit

HIVUNIKHALIURUTIKHAT

Una maligaq ikayuutiqaqtut ukuninga ukpigiyauyunit hivulliurutinit:

- Ujjiqsuittiarniq – Kavamatkuni havaktiit havaariyakhait havaktakhatik ikhinaittumik qayagilutiglu ihumagilugit piyumayait pihimayumayaillu havaqatigiiktunut.
- Qanuqtuurungnarniq - Imaa qanuriliurutikhaqhiuqhuni naluqhaqtamingnik naunaiqhivaktut, inmingnik pikhaliuqhutik atuqhutik aallatqiinik hungiutinaaqhutiglu ayuqhautiqarumik ihuarutikhaanik paqittuniaqtaqhutik ublumi aallanguniani, taimaa hakugikhaqtukhatt.
- Uumilguqhainiq angiyuq ihuinaarut, pitjutauniakhunilu annullakhaitjutinut pilutik, taimaaktittinikullu havaariyainut.
- Tamaita uumilguqhainiq ihuigiyauyut ihuaqtumik ihuaqhinahugitniaqtait, hiamitirhimaittumik qilamiklu ihuaqhilugit.
- Nunavut Kavamangat atuqtitainiaqtuq piqpaguhungnirmut, naamagiyauniglu ihumagiyauyuniglu taimaalu tun'ngaviqalirltik qanuq auladjutauniaqmangaat uumilruhaarnikkut unniqhiurutauyut maliglugit maligaq uumilruhaarnikkut maliktakhautillu titiqqaniilirlutik Havaktulirinikkut (HRM).
- Havaktuliqiyit havaariniaqtait havagviuyut timiuyullu aturlugit ihuaqtut pidjutikhat atuqtakhallu, maliktakhat, uqaudjilutik ayuiqhailutiglu ihuaqtumik havaarilugu havaktauyakhamik uumunga uumilruhaarnaittumik havagvigiyani.

PIDJUTIKHAINUT

Una maligaq tarrangayuq tamainut havgviinnut Nunavut Kavamangani timiuyunullu.

Una maligaq nalaumayuq tamainnut uumilruhaarnikkut piyauvaktuq havagvingmi Imaaluuniit aulapkaqaugumi qanurunaarnautivaktuq havaktunut taapkununga havaktunut aktuqtauyunut uumilruhaanikkut. Ilitturiyuumiutikhat talvuuna uuktuutikkut talvannga maligarmut maliqtauyukhanullu uuniqhiurutauyutigut ilangani 1010-mi Havaktuliqiyitkut Maliktakhaini.

KANGIQHIDJUTIT

Havagvingni Uumilruhaarnikkut unaiqhimayuq ilauyullu uqalugviuniq imaaluuniit piyukhaunngitut titiraqhimayuni uvani Nunavunmi Inungnut Pitqutigiyayunut Maligaq ilihimayayuq ilihimayakhayanulluuniit tun'ngahuktитайngitutigli, nuliarnikkut imaalu inungmut uumilruhaarutauyut. Pitquyaunngitut titiraqhimayut Maligarmi ukuanguyut: kinaungmangaat, uviniup ivitaanga, angadjuliarvia, nuliarnikkut, arnaunia angutaunia, ukiunga, ayuqhautiqarnia, kingullingit inuit, humirmiutaunia, nunalraanga, nunagiliqtaa, aippaqariakhaa, ilaqaudjutaa, hingaiyaunikkut, ihuariyayuyumik manikhaqtauhia, ihuinaaqhimadjutaa ihuinaarutaa piiqtauyuyq.

Nibliqhutik, huliblutik, uqaqhutik imaalu uumilruhuktитайyut kimulliqaaq angigliyuumiqqat imaalu kappiahukhaiblutik ihuinaarutinngurluni talvunga inuup pilarutainik.

Amihuni ilangini atauhirmik pidjutauyuyq uqarviubluguluuniit pikpata taimaa uumilruhaaqtuq. Atauhiup pikpagu, una atauhiunngitut piyait uqarvigibluguluuniit uumilruhaanngituq. Taimailuqattaraangitaa uumilruhaaqtut. Taapkua pidjutait uqaluutigiyailu, tautuktaulraarunik avaliitumik, mikkauyutut ittutik ihuariyaunngitutik; atauhiutauyut pihimmaaqpaktunut uumilruhaaqhutik mihingnaqtutauq. Kihianitauq, atauhiukpat uumilruhaarutauyuyq huli tautungnaqqat akhuuqtuq taimaa ikpingnaqtuq mihigikhaarniaqtangalu unniqhiuqtup.

Ihuaqtumik atanniqtuqtaugumi havaariyainullu taimaa uumilruhaiyunaittut. Atan'nguyap uqarvigihimaaqhugit havaariyaitigut, atauhirmut ikayuqtuinnaqhimaitumik ihuaqhainahuaqpaglutik havauhiitigut havagianariutainik tuuliiqattautainik ilitturipkailuni. Taimailuqtut uumilruhaaqpaktut. Aadjikkutaalu, pamiqtuiniq ihuaqtumik aadjikkiitunik inmiglu ihuinaarutiminik nanminiriliqhugu havaktuup uumilruhaaqtaudjutaunngitut.

Nulliqinikkut Uumilruqhainiq hunalikaak ihuittuq pidjutaa imaatus nulliqinikkut pihimakpat taimaa ihuirutauyuq havagviup avatingnut pidjotaukpalluuniit havaariyamut ihuirutinut ayuqhaqtitauihimayumut uumilruqhaidjutimut. Ukuat ilauttaaqut timikkut kahakhirnikkut, uqaqhutik uqaqtut, uqaqhimaittumigluuniit hulidjutauntingit. Inuk taimailiuqtuq ihumagiatauniaqtuq inuuhia nakuuyut, kihimi uumilruhaaqtuq inuk taimailiuqhiqtuq piyumanngitpat. Imaittut nulliqinikkut uumilruhaarutauyut ilangit piyumanngitut upautiyauquyauyumik nulliqiyutut uqarviukpat arniqiyuq/angutiliqiyuq tautuktitaibluni tunihiqattaqhuni nulliqiutiminik, aallanganiutaigut, kan'ngunaqtuniglu titiraqhuni piksanigluuniit.

Inungmut Uumilruqhainiq pihimaittut hunanigliqaak pitquyauhimanngitunut pidjutainni ataani inungnut pitqutigiyauyunut maligakhanut. Una pivagainni pihimmaakhugu idjuhia huun'ngiyaidjotauvaktuq inungmut. Inungmut uumilruqhainiq pittaqtuq akun'ngani inungni aallatqiinullu havaktinut. Ukuat ilauyut havagvingmi ningangnahurittutut atuqpagait idjuhiit pihimayut iqhihaaqhugit, pinirluiniq, huun'ngiyainiq ihuiguhukhuguluuniit inuk inuilluuniit¹. Naunaitkutit inungmut uumilruhaarniq ilauttaaqut Iqhihaarilugit, kappiaktittiyuq, ningarnahurrinniq iqhinaqhaarniq imaatus piqqayaqtunut (makarnahurrittugu, kihimi makanngittugu makarnahuritaminik taimaittutut piblugu), piffaarnahurittutut iqhinaqhaaqhuni uqaqturluuniit imaatus ihuiguhukhuni naunaitkutaanik inuup timikkut qanurinnianut unaluuniit aanniarutimut pidjutaa.

Uumilruhaarniq pidjotauvaktuq taahapkununga ilauyunut ayurnaqtumik pimmarluktumiglu havagvingmiittaami.

Inungmut Uumilruhaarniq ilaginngitait ahini pidjotauhimayumik mikiyumik pidjotaanut taimaa inuk qilamik mamiahukhuni ihumaliutqikhimakpat; akhut uqaqtuq ihumagiyaminik aallangayunut aallanit inungnit; uqaqtaaqtamingnik uqaqatigiiktut pidjutinut ihumagiyamingnullu havagvingmi inungmut ihuittumik uqaqhimaittumik.

Ilitariyauhimayuuq taimaa ihuinaarutauyuq takuyauhimaapaktaat havagvingni qakugunnguraanat. Nakuuhariangani havaqatigiingniq, ihuinaarutauniit qilamik ihuaqhaqtauyukhat.

Ihuinaarutauyut havagvingni inmingnut uqarlukhutik ihuigiyamignik imaalu akhuuliqhutik irialaaliqhutik. Imaa ingminik aallangutit uqattiarungnaiqhutik, imaaluuniit kangiqhittiaqhimaittumik aallap ihumagiyanginik.

Ihuinaarutauyut uumilruhaarnirlu uqaqhini aadjikkiinngituk. Ihuinaarutauyut havagvingni uumilruhaarnirlu pittaqtayuyuk avaliitumik, atauttimut, imaaluuniit

---

¹OSH Answers, *Bullying in the Workplace*, online: Canadian Centre for Occupational Health and Safety <http://www.ccohs.ca/oshanswers/psychosocial/bullying.html>.

atauhiup hivuliqtuibluni aallamut. Qanurinmangaat pidjutauyumi qanuq hulidjutiqaqtuq idjuhiqaqtuq.²

Ihuinaarutauyut havagvingni uqariyauhimayuq uvuuna Pitquyauhimayuq 1018 Havaktuliyiqitkut Maliktakhainni.

Unniqhiurutit unatauq uumilruhaarutauyuq, tunihimayuq titiraqhugu. Kihimi hivituniit naunaiqtitauyumayait, una uumilruqharnirmut unniqhiurutit unniqhiurutautaaqtut 6-ni tatqiqhiutini qaangiraluaqtillugit kingulliqpaaq uumilruqhaaqtuqtaanit. Una maligakhaq pihimayuq ukunungainaq inungnut havaktunut Kavamatkut Havagviinilmikkut havaktakhanik kaatulaakhaaqtut kihimi maliktakhait uuminnga maligakhamut unalu Pitquyauhimayuq 1018 Havaktuliyiqitkut Maliktakhainni piyakhamingnullu kaatulaakhamingnut. Uumilruhaaqtuqtautauq aallanit inungnit Nunavut Kavamatkuni havaktiunngitunit Nunavut Kavamangat piyukhauyut pittaarumik ukua maliglugit:

- Ikayurlugu havakti uumilruqhaaqtuuhimayuq uqaqvigilugit takuhiyaanginni Paliihimanut taimailuqtauhimagumi ihuinaarutaupat taimaatut.
- Naunaiqhimalugu unniqhiurutit aallamut paanariiktunut havagviuyumut talvani havaktinginnit uumilruhaaqtutingnit havagvingmi unaluuniit havakti havallaktillugu havaktakhamingnik.

Havagvingmi ayuinarutit unniqhiurutit ihumaliurutauniaqtut maligluguuunuuna Pitquyauhimayuq 1018 uumani Havaktuliyiqitkut Maliktakhait.

Nakuungitpiaktumik ihuittumiklu ukpiriyani ihuiguhukhimayuq kangikhitjutaa ihuigiyayuq pihimayuq ataani uumani pitquyauhimayumi taimaa taamna inuk ihuigihuktuq ilihimayuq itquumangittumik. Taimaittuq ihuigihimayuq ihuinaarutauyuq ataani uumani pitquyauhimayumi. Pikalluangitkumik itquumatjutikhanut naunaikhiyaami ihuigiyayamut kangikhitjutigingitaa taamna ihuigiyayuq pihimayuq nakuungittumik ukpiriyani. Kinalikaak inuk, tunihiyut ihuigiyamingnik itquumayuq atuqhugit, ihuiguhuktaat itquumayaakhaa naunailimaitpatjuk, ihuinaarutaungittut uumunga pitquyauhimayumut.

Ihuaqhainiq imailiurlutik ihuaqhainahuaqniaqtuq malruuk uumilruhuutiyuk ikayuqtaulutik aallamit ilikkuuqtumit. Ikayuqniaqtuungittut, Ihuaqhaiyi hakugingniqanngittuq angirutigipkainiarluni inmi ihumaliurutiminik kihimi uuktuqhimmaaqtillugit angirutiqariamngni.

IHUMAGIYAUYUT

- Nunavunmi Kavamangat pittaillinaqhutik havagvingmingni ihuinaarlutik pilaarutainik, inuup pitquhinganik, ukpiruhungnianik taaffuma taimailuqhiqtup;

---

² Canada, Canadian Forces Personnel Support Agency, Harassment Prevention and Resolution Guidelines, (2006) 6.

havagviqatitaiyukhat havaktittiyut, imaalu havaariyakhaa ihivriughiluni qanurlu uumilruhaariakhaa qinirniarlugu.

Havaktuliyiyit Aulapkaiyit tikkuqaqtauhimayutluunniit unniutivangniaqtait havaktut atan'nguyallu pilaarutainik havaariyainiglu maligat maliglugit. Ilaalu ikayuqtaaaqtait havaktitik titiragiakhait uumilruhaaqtautainik. Tugliuyut atan'nguyanut aadjiliughimayunik tuniyauyukhauyuq tamainik unniqhiurutauyunik, Uumilruhaaqtuq ihuinaaqhirnahugiyuq inmilu unniqhiurutiqarialik. Taamna uumilruhaarut mikkaukpat ihuiqhainaqtauttaaqat taaffuma Havaktuliyiyit Aulapkaiyat katimaqatigiyakhaa uumilruhaaqtayyuq, uumilruhaaqtuq atan'nguyaallu ihumaliuriamingnik qanuq ihuiqhaqtauyaakhaa.

Taanma uumilruhaarut ayurnaqqat kihimi uumilruhaaqtayyuq ihuaqharumakpagu qanurunaarnaittumik taaffumalu uumilruhaaqtuq angiqqat taimailiutaaariamik taamna tuniyauniaqtaat ihivriughiyikhamut naunaiqhiyukhaq unniqhiurut ihuaqhaqtauyukhauyuq ihumaliuqtiqarlutik imaalu uumilruhaaqtuq pamiqtauyaangani. Ihumaliuqtiyuq ilitturipkarniaqtaa Havaktuliyiyit Aulapkaiyi ihuaqhaqtaukpat.

Taanma uumilruhaarut ayurnaqqat kihimi uumilruhaaqtayyuq ihuaqharumakpagu qanurunaarnaittumik taaffumalu uumilruhaaqtuq angiqqat taimailiutaaariamik taamna tuniyauniaqtaat ihivriughiyikhamut naunaiqhiyukhaq unniqhiurut ihuaqhaqtauyukhauyuq ihumaliuqtiqarlutik imaalu uumilruhaaqtuq pamiqtauyaangani. Ihumaliuqtiyuq ilitturipkarniaqtaa Havaktuliyiyit Aulapkaiyi ihuaqhaqtaukpat.

Ihuiqnaaqtuukpat taamna unniutiyauniaqtut Paliihimat. Ihivriughiyui kangiqhidjutikhanik titirarviginaiqtait Havaktuliyiyit Aulapkaiyat ihuaqhaiyukhaq.

Havaktiit Ikayuqtingit ikayuqtiuttaaquttuq havaktunut, ilauyut, upalungaiyarlugu unniqhiurutiktik havaqatimingnik ikayurumik ihuinaaqtaunahugiyuq. Ikayuqtingit ilauttaaqtuq atauttimut ilitturinahuarumik unniqhiurutauyumik angiqtaugumik Kavamatkunit, Havaktiit Ikayuqtinginit tuhaanahuat unniqhiurutauyumik, taamnalunniqhiuqtuq.

Ilitturinahuaqti, ayuiqhattiaqhimayukhaq havagvingngani havaqataunngituq havaqatauyurluunniit havagviani kavamatkuniluunniit. Ilitturinahuaqti ilitturinahuaqqaarlutik unniqhiurut nauyuq atan'nguyap tiliurutainit ilauyut uumilruhaarnikkut ihuaqhittaarunaqhiyut kangiqhittiaqtaaqtaugumi maligaaq, tugliagut unniqhiurut ihuaqhittaariakhaa ihumaliuqtingagut, pingahua ihuaqhaqtauttaaqtuq pamiqtauluni uumilruhaaqhiyuq unniqhiurutigiluguluunniit Paliihimanut.

Ihumaliuqtiat havakpaktuq tamaita aktuqtauyunut ihuiqhaigiamini tamangnik nakugiyaangnik.

PIDJUTIKHAIT ATAN'NGUYAT KATIMAYIIT

Hunaittuq uvani maligarmi ilaiyairutauniaqtuq ihumaliurutainnut Atan'nguyat Katimayit ihumaliurutait imaluuniit huliyunaitut talvuuna maliniaqtangat Uumilruhaarnaitumi Havagviini Maligaq, hilataani uuma maligaup.

ILAUYUT MALIGALIUQTANUT ATANIQTUIYUNULLU

Nunalqit Pidjutiqiyayuyut Maligaq

Kanatami Kitkutuinnat Piyunautinganut Maligaq

Nunavunmi Kitkutuinnat Piyunautinganut Maligaq

Havaktiit Angirutingit - Nunavut Havaktiit Ikayuqtingit

Havaktiit Angirutingit - Nunavut Ilihaiyit Katimayit

Makpiraaq – Ilaunngitut Havaktut

Makpiraaq – Angayukhiit Atan'nguyat

Hapummiyaarninirmut Hiamitirnaittunun Titiraqtauhimayunik Maligaq

Havaktuliyiyitkut Ayuiqhautaataat
Ilanga 701 – Ihuinaniit Unniqhiurutillu
Ilanga 801 – Havaktut Pamirutait
Ilanga 1010 – Uumilruhaarniattuq Havagviit
Ilanga 1609 – Akiriaffaarutit
Ilanga 1018 – Havagvingni Ihuinaarutininik Qayagiyainiq

INIQVIKHAQAQHIMAYUT UBLUANI

Una maligaq atuqtauyaarialaqaqiniiaqtuq tallimani ukiuni atiliurviata ubluanit.

**Nan'ngariyayuyuq Peter Taptuna
Hivuliqti**

Ubluani